

برآورد پارامترهای شیردهی، ترکیبات شیر و عوامل موثر بر آنها در گوسفندان نژاد قزل و دورگ های قزل×آرخارمرینوس و

مغانی×آرخارمرینوس

عباس حاجی حسینلو^۱، سعادت صادقی^{۲*}، سید عباس رافت^۳، مهدی بهلولی^۴، محمد رضا بحرینی بهزادی^۵

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد ژنتیک و اصلاح دام دانشگاه ارومیه ۲- دانشجویان کارشناسی ارشد ژنتیک و اصلاح دام دانشگاه

تبریز ۳- دانشیار گروه علوم دامی دانشگاه تبریز ۴- عضو هیئت علمی گروه علوم دامی دانشگاه یاسوج

* نویسنده مسئول: سعادت صادقی (ssadegi42@yahoo.com)

چکیده

این تحقیق به منظور بررسی برخی از عوامل موثر بر شیر برآورد شده ی روزانه، ترکیبات شیر، سرعت شیردهی و مدت زمان دوشش ماشینی در دورگ های نسل سوم قزل-آرخارمرینوس و مغانی-آرخارمرینوس (۱۵ رأس) و نژاد قزل (۱۱ رأس) انجام شد. رکورد برداری شیر شش ساعته برای برآورد شیر روزانه از هفته ی اول زایش شروع و هر دو هفته یک بار تا پایان دوره ی شیردهی با کمک دستگاه شیردوشی انجام گرفت. در سه مرحله (اوایل، اواسط و اواخر شیردهی) نمونه گیری شیر (به منظور تعیین ترکیبات شیر) انجام گرفت. میانگین کل مقدار شیر روزانه برآورد شده در نژادهای قزل، قزل-آرخارمرینوس و مغانی-آرخارمرینوس به ترتیب، ۶۷۹، ۴۱۹ و ۴۷۲ گرم بود. میانگین برآورد شده ی مدت زمان دوشش در نژادهای قزل، قزل-آرخارمرینوس و مغانی-آرخارمرینوس به ترتیب ۱۳۱/۶۹، ۱۳۴/۷۷ و ۱۲۳/۹۱ ثانیه بود. تفاوت معنی داری ($P<0/001$) بین تولید شیر نژاد قزل با دورگ های قزل-آرخارمرینوس و مغانی-آرخارمرینوس و همچنین تفاوت معنی دار ($P<0/05$) بین دورگ های قزل-آرخارمرینوس و مغانی-آرخارمرینوس وجود داشت. اثر نژاد، نوبت زایش، مرحله ی شیردهی، بر روی سرعت شیردهی معنی دار ($P<0/05$) بود.

کلمات کلیدی: قزل-دورگ-ماشین شیردوشی-چربی

مقدمه

امروزه به علت رونق صنعت گاو شیری توجه کمتری به صنعت تولید شیر گوسفند شده است (۶) این در حالی است که طبق آمار سازمان خواربار جهانی (۲۰۰۹) کشور ایران ۵ درصد کل گوسفندان جهان (۵۳۸۰۰۰۰۰ رأس) و همچنین ۶/۲ درصد کل تولید شیر جهان (۵۷۷۰۳۰ تن شیر در سال) را به خود اختصاص داده است (۲). هم اکنون برنامه های پرورشی در مورد گوسفندان شیری در کشورهای حوزه مدیترانه به طور عمده روی تولید شیر و بهبود صفات شیردهی متمرکز شده است. اهمیت شیر گوسفند به دلیل وزن مخصوص، ویسکوزیته و ضریب شکست بالای آن نسبت به شیر گاو و همچنین نقطه انجماد پایین تر آن است. از دیگر خصوصیات ممتاز شیر گوسفند می توان به عوامل فیزیکی شیمیایی شامل: pH، اندازه میسل های کازئینی، میزان کلسیم درون کازئین، غلظت مواد معدنی و همچنین خصوصیات کمی شیر از جمله پروتئین، چربی و دیگر فاکتورهای بهداشتی دانست. در سال های اخیر اصلی ترین معیار توجه به شیر گوسفند، اهمیت ویژه تولید پنیر گوسفندان بوده است (۴). باریله و همکاران (۲۰۰۱) مقدار تولید شیر، مقدار و درصد ترکیبات شیر از جمله پروتئین و چربی و در مورد توانایی شیردهی، نرخ (سرعت) شیردهی را از مهمترین اهداف اصلاح نژادی روی شیر گوسفند بیان کردند. با توجه به آمار FAO بیشترین سهم تولید شیر گوسفند مربوط به کشورهای حوزه ی مدیترانه است و این در حالی است که کشورهای حوزه ی مدیترانه از نظر تعداد رأس گوسفند در بین ده کشور اول دنیا نیستند که دلیل آن اصلاح نژاد و همچنین استفاده از تکنولوژی دوشش ماشینی در امر دوشش